

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

quaestio 75. An nomina testium & denuntiatoru[m] sint delatis publicanda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

de viris Illustribus, Monialibus, & alijs honestis faminis, quas non deceat facile in iudicium trahere. Quanta autem modestia, & urbanitate cum singulis utendum, & quid fieri magis causis fidei expediat, ex dignitate, auctoritate, honestate, alijsque testium qualitatibus constituendum erit.

Quæsitum est, an sicut Inquisitores Apostolici possunt euocare testes extra suam diocesim, & prouinciam, non obstante prædicta constitutione de duabus dietis, ita quoque & Episcopi possint. Et sanè affirmatè respondendum est posse, cum hoc priuilegium fauore fidei sit concessum: hic autem fauor pariter Episcopo, & Inquisitori Apostolico in causa heresis procedenti competere debet: cum non ratione personæ, sed intuitu negotij de quo agitur, sit omnino tributum. de quo plura diximus supra in hac tertia parte, super quaestio. 56.

Neque Episcopus, aut Inquisitor euocans testes de diocesi alterius, tenetur mittere processum ad Episcopum, è cuius diocesi testis ille euocatur, nec id fieri iustè peteret illa Episcopus, immo tenetur & debet mittere testes inspectis litteris Episcopi requirentis, ac dicentis sibi opus esse hoc vel illo teste, cuius causa fidei testimonio indiget. ac mittendus quidem est testis requisitus, & curandum omnino si fieri potest, ne intelligat se vocari, vt in causa fidei contra aliquem testificetur, ne forte rem detegat, & causæ obstet: nisi aliqua ex causa aliter fieri oporteret, cognita probitate, & fidelitate testis euocati. hac omnia ita seruari debere, & ratio ipsa, & iustus procedendi ordo, & negotij qualitas facile persuadent. atque ex his iudicio nostro satisfactum esse videtur illis difficultatibus, quas nobis quandoque proposuit Marcus Antonius Massa Salernitanus. vir multa prudentia, & eruditione ornatus.

Q V A E S T I O LXXV.

An nomina testium & denunciatorum sit delatis publicanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Nomina testium, & denunciatorum non sunt publicanda, si eis ex hoc graue periculum imminet.
- 2 Cessant vero periculo publicari debent.
- 3 Potentia personarum multiplex Inquisitori expendenda.
- 4 Quale periculum imminere soleat ex tali manifestatione.

Eptuagesimaquinta quaestio est; Vtrum Inquisitor nomina testium, denunciatorum, seu accusatorum delato debeat publicare?

A R Respondemus, quòd de ista materia diuersi Summi Pontifices diuersa responderunt. Aliqui dixerunt, quòd in nullo casu: aliqui quòd in aliquo: ideo tandem Bonifacius octauus statuit quid agendum, vt patet in capitulo Statuta. s. iubemus. de hæreticis, libro sexto, vbi dicitur sic: Iubemus tamen, quòd si accusatoribus uel testibus in causa hæresis interuenientibus, seu deponentibus (propter potentiam personarum, contra quas inquiritur) uideant Episcopus uel Inquisitores graue periculum imminere, si contingat fieri publicationem nominum eorum, ipsorum nomina non publicent, & cætera. Et sequitur infra: Sicque (non obstante, quòd illis, contra quos huiusmodi deponuerunt, nomina ipsorum non fuerint publicata) adhibeatur ad cognitionem iudicis instruedam plena fides depositionibus testium eorundem, &c. & infra:

Relat. supra pag. 111.

2 Cessante vero periculo supradicto, accusatorum, & testium nomina (prout in alijs sit iudicijs) publicentur.

3 Attendat tamen circumspectus Inquisitor, de potentia personarum: Nam est potentia generis, seu familiæ: est potentia pecuniæ: est etiam potentia malitiæ. de certo rarissimè est: quin graue periculum imminet testibus, si eorum eis, contra quos deponunt, nomina publicentur: & qui vidit & scit, ita dicit; maius enim est periculum, nomina testium publicare alicui delato pauperi, habenti in malis complices rebelles, & homicidas, qui nihil habent nisi personam, quàm generoso uel diuiti in temporalibus abundantanti.

4 Quale autem est tale periculum graue declarat Ioan. And. super prædicto uersu periculum, qui dicitur ita: Periculum.] quia timetur mors, uel detruncatio ipsorum, uel filiorum, uel parentum suorum, uel deuastatio substantiæ ipsorum, uel his similia.

COM M E N T. CXXIII.

Magna fuit olim controuersia, nunquid testium nomina in hoc crimine, vt in cæteris, Dubium fuit olim an in hoc tribunali publicanda forent testium nomina. Magna fuit olim controuersia, nunquid testium nomina in hoc crimine, vt in cæteris, publicanda forent testium nomina. Magna fuit olim controuersia, nunquid testium nomina in hoc crimine, vt in cæteris, publicanda forent testium nomina.

plene se possent defendere, inde fide prærogatiua clamaret, vt facilius in hac causa, quæ omnium est maxima, & grauissima, denuntiatos, & testes inuenirentur: tandem merito causa fidei praua luit, vt non obstante dispositione capituli finalis, de hæret. libro sexto, nomina testium nullo modo publicentur. atque hoc iure, & consuetudine nunc ubique utimur.

Observant autem hoc singulare de non publicandis nominibus denunciatorum, & testium, cuncti fere qui de hæreticis scripserunt. Repertorium Inquisitorum, verbo, nomina. Gondisaluus tract. de hæret. q. 10. nu. 4. Ioannes Royas singul. 208. incipiente: Testium publicatio. Simancas de catho. instit.

Rr 2 tit.

titu., 64. de testibus. numero 28. Campegius apud Zanchinum. cap. 9. & plerique alij, quos studio breuitatis omitto.

Ut non publicentur testimonium nominibus quis san- cigerit.

Hoc ipsum singulare de non publicandis testimonium nominibus in hac causa sancit Innocentius III. in rescripto quodam incipiente: Cum negotium fidei. quod retulit Eymericus supra par. secunda, pag. 145. ubi video quod de autore seu conditore eius rescripti annotavi. nec alienum est ab hac re. quod traditur in rescripto Urbani Quarti incipiente. Pater cunctis. §. quod si testibus. relato apud Eymericum supra parte secunda.

Decretum Concilij Biterrensis de non publicandis testimonium nominibus.

Olim vero iniurio ferè constituta delegata inquisitionis saepe constitutum fuit, ut testimonium nominibus non publicarentur: nam ut alia omittam id Concilio Biterrensi, cap. 30. luculenter de hoc scriptum est ita: Illud autem caueatis secundum prouidam Sedis Apostolicæ uoluntatem, ne testimonium nomina signo uel uerbo aliquo publicentur. hætenus ibi. idem prorsus eisdem uerbis habetur in concilio Narbonensi, cap. 22.

In his concilijs illud uerbum, signo, diligenter est obseruandum, quasi dicat, non modo testimonium nomina publicari non debent, sed neque circumstantiæ (id enim eo loco uero uocari signum) sunt exprimendæ, ex quibus posset delatus uenire in notitiam testimonium, uel denuntiatorum.

In Hispania item præceptum est obseruari, ne reis testimonium nomina publicentur, nã Hispalensi quada in instructione anno Domini MCCCCLXXXIV. capit. 16. bis uerbis à nobis utique latine redditis continetur: Item quoniam habita legitima informatione constat, ac constat, quod ex publicatione nominum, & personarum ipsorum testimonium, qui deponunt super dicto hæreticis crimine possent incurrere in graue damnum, & periculum personarum, & bonorum, nam experientia demonstrat, atque demonstrat, testes aliquos esse interfectos, aut uulneratos, & male affectos ab hæreticis ob præfatam causam, attendendo in primis etiam in Regnis Castellæ, & Aragoniæ reperiri magnum numerum hæreticorum ob graue damnum, & periculum præfatum, quod testimonium imminet, cum eorum nomina publicantur: Domini decreuerunt, ut Inquisitores possint non publicare nomina, uel personas testimonium, qui contra hæreticos deposuerint. hætenus ibi.

Instructio Inquisitionis Hispaniæ de non publicandis testimonium nominibus.

Tametsi uero Bonifacius octauus in dicto capit. finali, de hæreticis libro sexto. §. cessante. quo etiam utitur hic Eymericus, concedat posse testimonium, & accusatorum nomina in hoc crimine sicut in alijs, omni periculo cessante, publicari; hodie tamen perpetuo id periculum adesse putatur, & propterea nunquam fit talis nominum aut personarum testimonium publicatio. in quam rem extat quod breue Apostolicum Pij Quarti Pontificis Maximi, quod incipit: Cum sicut, quod est impressum inter litteras Apostolicas pro officio sanctæ Inquisitionis in fine huius operis: quare uel per contrariam consuetudinem, uel per hoc Pij Quarti bre-

ue, sublata prorsus nunc uidentur Bonifacij octauus prouiso.

Et certè semper graue periculum ex ea re imminet testimonium, uel saltem causis fidei uniuersis: quod apertissime cernitur in prædicto rescripto Pij Quarti. Item in Præfata Hispalensi instructione, prouidentissime ergo constitutum est, ne testimonium nomina publicentur. Et quod de triplici potentia scribit hic Eymericus, quæ testimonium, si eorum nomina publicarentur, ualde nocere posset, luculenter & uerè probat sacri Tribunalis laudabilem, & iustissimum stylum.

Quod de nominibus testimonium non publicandis proxime diximus, locum quoque habet in cognominibus: nam neque cognomina publicanda sunt, ut in præfato rescripto Pij Quarti constitutum est.

Quod si reus instaret, postulareretque ut sibi concederetur defensio secundum iuris ordinem, per consequens ut testimonium nomina simul cum delictis eorum sibi ederentur, audiendus non esset, ut iam olim etiam in hoc articulo consuluerunt periti quidam Auinionenses responso quodam super quibusdam dubitationibus in causa fidei, quæstio. tertia, quod legitur in uetusto illo codice bibliothecæ Vaticanæ.

Ac si fortassis ob id grauari se diceret, & appellaret, talis appellatio nullo modo esset admittenda; sed ea non obstante, immo uero ea reiecta tamquam friuola, & iniusta, ad præterita iudicia acta est intrepidè procedendum.

Atque ex his resellitur omnino opinatio Pauli Parisii cons. 2. incip. Et si esse iudicium. uolum. 4. ubi contrariam sententiam persuadere conatur, sed cauendus est in hoc articulo.

Quod si quæras, an postquam testimonium, & denuntiatorum nomina reis non publicantur, sint tamen illis perentibus aut non perentibus, ut facilius se defendant, aliqua circumstantiæ delicti commissi publicandæ, qualia sunt locus, & tempus, aut alia huiusmodi: de hac re in Hispalensi institutione anni Domini MCCCCLXXXIIII. capit. 16. ita sancitum est: Cum probatio facta fuerit, & testes reproducti, debent Inquisitores publicare dicta, & depositiones eorum suppressis, & tacitis nominibus, & circumstantijs, ex quibus reus accusatus posset uenire in cognitionem testimonium. hæc ibi.

Ex his uerbis uidetur arbitrio iudicum uoluntate religionis relinqui, quales circumstantiæ publicari possint, quales uero contra rateri: nam ex quo constitutio eas non præscripsit, iudicio Inquisitorum reliquisse uidetur. quod & uerum puto, in hoc tamen prudentissimum esse oportet.

In Madriliana institutione anni MDLXI. c. 22. cum de publicatione depositionum reo exhibenda sermo habetur, quales temporis, & loci circumstantiæ in publicatione apponi debeant, & quare, sancitur his uerbis à nobis itè latine redditis: In publicatione ponitur mensis, & annus, in quibus deponunt testes: quoniam si aliquid inconueniens in-

inurgeret, si poneretur, præcisè dies, non debet apponi, & sufficere mensis, & annus, quod fieri sepe solet, cum testibus in carcere deponentibus similiter apponitur in publicatione loci & tempus commissi delicti, quoniam hoc ad defensionem reorum spectat. Cæterum non est apponendus locus loci. *hactenus ibi.*

Sed non diffiteor contingere quâdoque posse, ut si locus & tempus commissi criminis reis panderentur, ipsi possent facile devenire in notitiam denuntiatorum, ut cum delictum recenter est commissum, quo casu sicut in alijs, providendum omnino est testium incolumitati, & legitimæ etiam reorum defensionis, alijs cõperitibus modis, quos prudens Inquisitor pro negotij qualitate melius scire poterit.

Quoniam vero legitimæ defensionis ordo, ob suppresam nominum, & cognominum testium publicationem, quodammodo videtur trãcatus in hoc crimine, propterea Inquisitores vitam & mores testium, ac delatorum diligenter debent investigare, ut alibi scripsimus copiosius, traditq; Ioannes Roias in dicto sing. 208. incip. Testium publicatio. & alij.

An autè quandoq; liceat nõ modo testium nomina publicare, sed etiam reum & testes cõciliare seu cõfrontare abudè docui supra in hac 3. parte, num. 101. super tit. de cautelis inquisitorum, & num. 209. super 12. modo processum fidei terminandi.

a ¶ Prout in alijs sit negotijs, publicentur. Post hæc verba in omnibus codicib. mox subsequuntur hæc alia: Ita quòd ubi graue periculum deponentibus seu testib. videatur imminere, iudicio Episcopi, & Inquisitoris, non publicentur delatis: ubi autem eis non publicentur, attendat circumspectus Inquisitor, &c. Hæc omnia placuit remouere, quia non admodum cohærent cum præcedentibus, & cõsequentibus, & verisimile mihi sit ab aliqua marginali annotatione in contextum irrepsisse. videtur autem hæc annotatio desumpta fuisse ex sententia Archidiaconi in c. fm. de hæret. lib. 6.

QVÆSTIO LXXVI.

Quæ pœna incuratur si contra ius publicentur, vel occultentur nomina testium, &c.

SEptuagesima sexta quæstio est: Vtrum Episcopus, & Inquisitor non publicando delato deferentium ac testificantium nomina: seu publicando ubi non debent, incurant aliquam pœnam, & quam?

Respondemus quòd sic: quia per dominum Papatam corum cõscientiæ onerantur, ac eis præcipitur, quatenus puram & providam intentionem habeant in prædictis, unde in d. c. Statuta. de hæret. lib. 6. circa finem sequitur sic: Cæterum in his omnibus præcipimus, tam Episcopos quàm Inquisitores puram, & providam intentionem habere, ne ad accusatorum uel testium nomina supprimenda, ubi est securitas, periculum esse dicant, nec in eorum discrimen securitatem asserant, ubi tale pe-

riculum immineret, super hoc eorundem cõscientias onerantes.

Vbi Archidiaconus dicit ita: O tu, quicumque index in tali causa, bene aduerte uerba ista: nõ non dicit leue periculum, sed dicit, graue: nõ igitur reum priuare debito iuris ordine sine magna causa, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei.

COMMENT. CXXV.

QUæ hac quæstione tradit Emericus, caude accipiendâ sunt. Primùm enim si nõ publicentur testium nomina, nõ errabit, immo ut superiori cõmentario docuimus, nullo modo publicanda sunt in publicâdo vero multum errare potest: qui hodie absq; euidenti necessitate; & omni periculo cessante, temere publicare præsumeret testium, accusatorum, seu denuntiatorum nomina, plane imprudens ageret, & fortassis in mortalè culpâ incurreret: quia ageret contra tot decreta Pontificum, & cõtra receptâ sacri officij cõsuetudinè: qua quamuis nulla lege nõ reueretur, quia tamen cõsuetudo est laudabilis, approbata, & legitime prescripta aq; inducta, vim legis habet. s. ex nõ rescripto. instit. de iure naturali gẽt. & ciuili.

Hanc quæstionem trãstulit Autor repertorij inquisitorum in suum opus, verbo, nomina s. nunc videndum. quo loco cautiùs aliquanto loquitur. adde Simancam de catho. instit. tit. 64. nu. 26. & in enchyridio tit. 35. nu. 12. & seq.

Dicta quidem testium edenda sunt reo, ut se defendere queat, nomina vero supprimenda sunt: & hoc iure utimur.

Atque eodem modo vel cauenda vel accipienda sunt quæ de hac re edifferens tradit Tabiensis in summa. verbo, inquisitor, s. 8.

DE PERITIS ET ADVOCATIS necessarijs pro officio Inquisitionis.

D

QVÆSTIO LXXVII.

An Inquisitor possit conuocare peritos ad præbendum consilium,

SUMMARYM.

- 1 Inquisitor potest conuocare & cogere peritos.
- 2 Peritorum nomine quoniam intelligantur,

E

SEptuagesima septima quæstio est: Vtrum inquisitor possit conuocare peritos quoslibet, ac eos cogere ut sibi assistant, ac in ferendis sententijs præbeant consilium opportunum?

Respondemus quòd sic: ut patet in c. Ut commissi. s. aduocandi. de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Aduocandi quoque, prout expedierit, peritos quoslibet, ut uobis assistant; & in huiusmodi deferendis sententijs præbeant consilium opportunum; ac eis quòd super his uobis humiliter pareant in uirtute obedientiæ iniungendi.

Qui publica rei testium nomina grauiter erraret.

Relat. supr. pag. 108.